

СТАНОВИЩЕ

за дисертацията на **Кохар Хампарцум Андонян-Краджян** за присъждане на образователната и научна степен **“Доктор”**, Нов български университет, F67161

от доц. д-р **Момчил Любенов Георгиев**, Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“

Тема на дисертацията: АРФОВИ ШКОЛИ, СЪПЪТСТВАЩИ ЕВОЛЮЦИЯТА НА ИНСТРУМЕНТА. ОБЩА НАСОКА ПРИ СЪВРЕМЕННОТО ИЗПЪЛНИТЕЛСКО МАЙСТОРСТВО

В изпълнение на заповед 3-РК-108/24.01.2017 на Ректора на Нов български университет проф. д-р **Пламен Бочков**

1. Актуалност на изследването

Още заглавието на представения труд за присъждане на **образователната и научна степен „доктор”** на докторанта **Кохар Андонян-Краджян** показва широкия обхват на изследването, в което се преплитат историографският и приложният подходи.

Темата е актуална, дисертабилна и текстът има приноси моменти. Прегледът на историческото развитие на арфата като инструмент, включително нейните темпорални, конструктивни и регионални метаморфози е уникален със своя дълбоко исторически и географски аспект. Докторантът като цяло е успял да дефинира конкретни задачи, чието изпълнение води до постигането на поставената цел: *“да се покаже по какъв начин еволюцията на инструмента се обуславя от музикалните епохи и как тя, на свой ред, повлиява на съответните арфови школи”*. Дисертацията е актуална, тъй като интересът към арфовото изкуство се повишава в целия свят, а същевременно научните, историческите, теоретичните и изпълнителските проблеми на това изкуство са слабо осветлени въпреки новите информационни и комуникационни технологии. **В този смисъл могат да се очертаят и приносите**

на настоящото изследване в няколко различни аспекта – историографски, теоретичен, емпирично-изпълнителски, технологичен.

2. Познаване състоянието на проблематиката. Структура на работата.

Очевидно дисертантът дълбоко **е запознат** с проблемите, формулирани в дисертационния труд. От една страна, това е видно в текста от направения от него обстоен исторически преглед и анализ със задълбоченото изследване на историческото развитие на арфата като инструмент, от друга - видни са и неговите познания в областта на музикално-изпълнителското изкуство, композиране и продуциране на записи в областта на арфовото изкуство. Това му позволява да пише на професионален език и да прави релевантни изводи на база на събрания и описан в текста материал. Прави сериозно впечатление огромният обем от източници, които са използвани, при това на пет езика. Не познавам в ново време не само в България, но и в страни с утвърдени арфови школи (като Франция, Израел и Русия) труд с подобен не просто широк, но и комплексен обхват.

Това се показва ясно и от количествените му характеристики - той се състои от увод, шест глави със съответните подглави и заключение, в общ обем от 267 стр. и библиография от 223 заглавия на български, английски, немски, френски, руски, включително и сайтография и публикации в интернет. Съдържа богат илюстративен материал, схеми и музикални примери, както и 579 пояснения и бележки под линия, вкл. и изключително ценните позовавания на лична кореспонденция с дузина от най-изтъкнатите арфисти на съвременността. Представени са и мнения на такива специалисти в лично проведени от докторанта интервюта и анкети.

Първа глава е посветена на възникването и развитието на арфата в древните цивилизации. Прави се класификация и се проследява хронологично развитието на инструмента в различните общества. Прегледът на възникването и развитието на арфата в древните цивилизации спомага за разбирането на нейния характер и възможности.

Втора глава проследява появата на инструмента в различните части на Европа. Разглежда се влиянието навлизащите от различни посоки културни елементи и взаимодействието между северната и южна част на континента.

Трета глава разглежда еволюцията на арфата, съответстваща на развитието в различните музикални стилове. В тази глава се разкрива по какъв начин еволюцията на инструмента се обуславя от музикалните епохи и как тя повлиява на съответните арфови школи. Първоначалният по-широк исторически преглед постепенно води до главния предмет на изследването – **класическата педална арфа**.

Четвърта глава проследява еволюцията в отношението както на композиторите, така и на изпълнителите към арфата, заедно с някои емблематични произведения на водещи фигури. Обоснован е бумът на арфата в началото на миналия век и предпоставките за бурното развитие на школите.

Пета глава е посветена на арфовите школи, като резултат на усъвършенстването на инструмента. Арфовите школи са непосредствено зависими от еволюцията и структурните промени на инструмента, както и от промяната на музикалните стилови и създаващият се репертоар.

Шеста глава прави изводи на базата на изложените две анкети, които определят критериите на арфовото изпълнителско изкуство през ХХІ век. Анкетирани в първата анкета са изтъкнати изпълнители и преподаватели от Италия, Румъния, Сърбия, Словения и Турция. А във втората – от Израел, САЩ, Франция и Япония, вкл. и Сузана Клинчарова.

В **Заключението** се правят изводи за дисертационния труд и приносите, които са довели до нов поглед в историята на арфата.

3. Характеристика и оценка на приносните моменти в труда.

Горепосочената задълбочена изследователска работа е осигурила на дипломанта богат исторически материал за сравнителен анализ, както и база

за надграждане със свои изводи и препоръки. Като основен принос на изследването бих изтъкнал това, че то е първото комплексно изследване у нас за арфата. В дисертационния труд се прави подробен анализ на развитието на арфата от древността до наши дни. За да се постигне поставената цел на дисертацията, са анализирани техниката, звукоизвличането и интерпретацията при изпълнението на арфа. Основните задачи са изпълнени - проследена е еволюцията на арфата, представена е спецификата на инструмента спрямо основните музикални стилове, анализиран е характерът на различните арфови школи и произведения.

Направено е изследване, обхващащо важни моменти от развитието на инструмента, емблематичните концертни и учебни творби, придружаващи това развитие, както и арфовите школи в техния исторически и съвременен аспект, за да бъде постигната целта на изследването – да бъде извадена арфата от ограничеността по отношение на популярност, репертоар и изпълнителски възможности, като се представи нова, качествена информация както на професионалистите, както и на широката публика. Посочените в Заключениеето седем приноса са реални и кореспондират с поставените задачи и отварят врата към бъдещо доразвиване на проблематиката.

4. Препоръки

И двете ми препоръки не засягат процедурата по присъждане на образователната и научна степен „Доктор“, а по-скоро очертават идеите ми за по-нататъшната съдба на този изключително ценен за мен текст. **Първата ми препоръка е за незначителна обработка на труда в насока да бъде издаден като ценно учебно помагало и четиво за професионалисти и меломани.** Положеният труд и постигнатият резултат определено заслужават това. **А втората е да се прецизират някои моменти на чисто редакционно ниво, като например неоправданото използване на чуждици като „импакт“, „стигма“,**

„плуридисциплинарни“ и др., което ще доближи повече текста към една по-широка аудитория.

5. В заключение:

Дисертационният труд съчетава теоретически и практически аспекти в областта на арфовата история и изпълнителско изкуство, показана е професионална компетентност от страна на докторанта, текстът отговаря на изискванията за дисертационен труд, има приносни моменти и част от неговите изводи биха могли да имат практико-приложен характер.

Предвид гореизложеното считам, че представеният дисертационен труд дава реално основание с пълната си увереност да предложи на почитаемото научно жури да присъди образователната и научната степен **„доктор“** на г-жа **Кохар Андонян-Краджян**.

Доц. Д-р Момчил Георгиев

03.2017